

YOZGAT YÖRESEL KELİMELER SÖZLÜĞÜ

ŞEHİT

ABDULLAH BOZKURT İLKOKULU

YOZGAT/MERKEZ

YOZGAT

***Ey güler yüzlü şehir,
Bildim adın Yozgat'mış.
Bir pîrin duasıyla,
Hak, yozuna yoz katmış.
Daha sonra kızının,
Mayasına naz katmış.
Şükür birinciye çok,
İkinciye az katmış
Kızıyla evlenenin,
Kışlarına yaz katmış.***

Arif Nihat Asya

Acer: Yeni

Ađnanmak: Yerde yuvarlanmak

Ađrice: Hıdırellez

Alaçık: Gölgelek

Alađaz: Geveze

Alayı: Hepsı

Âlemek: Durdurmak

Alengırlı: Gösterışli

Âlenmek: Dalga geçmek

Avara: Boş, işsiz

Avurt: Ağzın yan boşlukları

Azıtmak: Kaybetmek

Azmak: Yolu şaşırmak

Bağrı almak: Uyuklamak

Balak: Manda yavrusu

Banak: Lokma

Bayahtan: Az önce

Bekitmek: Sıkıştırmak

Bıçkı: Testere

Bıldır: Geçen yıl

Bili: Cıvcıv

Bir elçim: Bir avuç

Bodu: Kaz

Bostan: Karpuz, kavun

Böğür: Kenar, yan

Buymak: Çok üşümek

Bürgü: Baş örtüsü

Cilga: Keçi yolu

Cılkı çıkmak: Bozulmak

Cıncık: Cam

Çirmiklamak: Tirmalamak

Culuk: Hindi

Çalgı: Süpürge

Çalkama: Ayran

Çaput: Kumaş

Çeltek: Çoban yardımcısı

Çemkirmek: Sözle karşılık vermek

Çerçici: Seyyar satıcı

Çerik: Çinik

Çıkla: Katıksız, sade

Çitlek: Çekirdek

Çorak: Tuzlu

Çömçe: Tahta kaşık

Dallama: Yelek

Dambaşı: Çatı

Dene: Tane

Depik: Tekme

Deşirici: Dilenci

Dil: Anahtar

Dinelmek: Ayakta durmak

Dingildemek: Oynamak, zıplamak

Dolak: Atkı

Dombalak atmak: Takla atmak

Dölek: Doğru

Döşşek: Yatak

Dulda: Rüzgar almayan yer

Duluk: Yanak

Dürmek: Sarmak

Ebe: Babaanne

Elevay: Yavaş iş yapan

Ellaam: Herelde, galiba

Ellik: Eldiven

Erinmek: Üşenmek

Erlik: Sahur

Essah: Doğru

Evermek: Evlendirmek

Feraamak: Dinlenmek

Fireg: Yeşil domates

Fistan: Elbise

Garik: Sebze bahçesi

Garipsemek: Özlemek

Gatık: Yoğurt, ayran

Gever: Su arkı

Gezinti: Balkon

Gıptı: Cimri

Gırışmak: Çalım satmak

Giři: Koca

Gobel: Erkek çocuk

Goynek: Atlet

Goyür: Bırak

Göbelek: Mantar

Gödek: Kısa boylu

Gumpür: Patates

Gurk: Anne tavuk

Guşene: Tencere

Gübür: Toz, toprak

Günülemek: Kıskanmak

Hala: Bibi

Hamamlık: Banyo

Hayat: Bahçe

Herk etmek: Tarlayı sürmek

Horanta: Ev halkı

İsmariş: Sipariş

İşmar: İşaret

İbdil: Öncelikle

İdare: Gaz lambası, ışık

İlistir: Süzgeç

Kakıç: Ayıp, kusur

Karaltı: Gölge

Kayış: Kemer

Keçik: Eşarp

Kertik: İşaret

Kırmızı: Domates

Kop (gop): Koş

Koşma: Tavan

Kösnü: Köstebek

Kötelemek: Atmak

Küpelî kazan: Kuplu büyük kazan

Mahana: Bahane

Mahat: Tahta kanepe, divan

Malamat: Rezil

Mazarat : Yaramaz

Mintan: Gömlek

Motur: Traktör

Navrak: Surat, ehre

Okuntu: Davetiye

gn: Yemek

pe: Boş konuřan

rtme: Tandır damı

Pahla: Fasulye

Pinnik: Kümes

Pürçüklü : Havuç

Saho: Ceket

Sındık : Makas

Sıracalı: Kötü, pasaklı

Sıvışmak: Çekip gitmek

Sini: Tepsi

Soğuk kuyu : Lastik ayakkabı

Sokranmak : Söylenmek

Sorutmak: Ayakta durmak

Stil: Helke

Sufa: Salon

Sumsuk: Yumruk

Susağ: Asfalt

Şamar : Tokat

Şaplak : Alkış

Şemşamer : Ay çiçeği

Şibi: Ördek

Şikarlanmak : Naza çekmek

Tebik: Küçük yufka

Terek: Raf

Teyze : Cici

Tombak : Yuvarlak

Toplu : Pencere

Tosbağa : Kaplumbağa

Tuman: Pijama

Uşak : Çocuk

Ümük: Boğaz

Ütölmek : Yenilmek

Vagunet: Römork

Verrep: Yokuş

Yadırgı: Yabancı

Yazı : Arazi

Yehni : Hafif

Yelikmek : Yaramazlık yapmak

Yumuş: İstek

Zahar: Belki

Zehen : Tabak

Zemheri : Kış

Zıllımak: Oyun bozmak

ATASÖZLERİMİZ

Ağır otur, batman götür.

Dek duranın devesi ölmez.

Kurt koyunun pahalı olduğunu bilmez.

El ayrıncı ciğer soğutmaz.

Sıpalı eşek yığın dağıtır.

El eli yur, el de yüzü.

Sel gider, kum kalır.

Kara kazanın yanına varma, karası bulaşır.

El sana daşınan, sen ona aşınan var.

İtin ürmiyenini kapıya koymazlar.

Gurkun cücüğü güzün sayılır.

Açma kutuyu, söyletme kötüyü.

Erine göre bağla başın, horantana göre vur aşın

Yozgat İsminin Verilmesi

Yozgat adının nereden geldiği hakkında çeşitli rivayetler ileri sürülür. Bir rivayete göre, Yozgat, Saray köyünden itibaren aşağıdan yukarıya doğru kat kat yükselmektedir. Bu kat kat yükselişinden ve rakımının yüksekliğinden dolayı önceleri "Yüzkat" denmiş, zamanla bu isim söylene söylene Yozgat halini almıştır.

Diğer bir rivayete göre; Aşiret Reisi Ömer Cabbar Ağa'nın yüzü çopurdu. Bu yüzden kendisine Çopur veya Çapar Koca derlerdi. Söylentiye göre Cabbar Ağa, sürülerini bir yaz günü yaylakta otlatırken karşısına Hızır (AS) çıkıyor ve davar sahibi Cabbar Ağa'dan içmek için süt istiyor. Güler yüzlü Cabbar Ağa hemen misafirine ikramda kusur etmeyerek, gönül hoşluğu ile sütü veriyor. Hızır (AS) sütü içtikten sonra çok memnun kalıyor ve Cabbar Ağa'ya "Çobanoğlu, yozuna yoz katilsin, memleketinin adi Yoz-Kat olsun." diyor ve kayboluyor. Temeli böyle olan "Yoz-Kat" söylene söylene Yozgat halini alıyor.

İsmi kaynağı hakkında her ne kadar tatmin edici bir bilgi yoksa da uzun yıllar bu havalinin böyle anıldığı bilinmektedir.

Birinci Büyük Millet Meclisinde Kütahya Mebusu Cemil Bey tarafından verilen bir tahrir ile Yozgat ismi Bozok olarak değiştirilmiş, bilahare 23 Haziran 1927 tarihinde Bozok Mebusu Süleyman Sırrı (İÇÖZ) Bey ve arkadaşlarının verdiği bir tahrirle Bozok ismi tekrar Yozgat olarak değiştirilmiştir.